

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-, za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Beseda služabnikov Gospodovih

Tiste dni se je dvignil Matatija- duhovnik iz Jojaribovih sinov iz Jeruzalema... In Matatija je rekel: Gorje meni! Čemu sem bil rojen, da gledam uničenje svojega ljudstva... Svetišče je prišlo sovražnikom v roke in njegov tempelj je kakor (hiša) zaničevanega človeka... In glej, razdejane so naše svetinje in naša lepota in naša slava, in oskrunili so jih neverniki. (Iz knjige Makabejcev.)

Krščanstvo je svetovna sila. Od vsakega, pa naj pripada k temu ali onemu narodu, zahteva, da pripozna zaradi svojega zveličanja absolutno Resnico. Kdor postane ud te zveze, ga smatramo kot brata v Kristusu. Nauk te absolutne Resnice tvori tudi podlago za ureditev odnosov med narodi. Narodne je namreč postavila v svet božja modrost v korist človeštva samega. Če bi bil na zemlji le en narod, bi bil ves kulturni razvoj in vse duhovno in gospodarsko življenje skrajno enostransko in bi kmalu ohromelo in degeneriralo.

Kakor vsepovsod, tako nastaja tudi v državah najživahnejši razvoj in izoblikovanje vsega javnega in privatnega življenja na podlagi zveze in medsebojnega upliva nasprotnosti. Zato je dolžnost držav, da spoštujejo eksistenčne pogoje posameznih narodov in da varujejo njihov naravni razvoj. Če pa izrablja država svojo moč v to, da uničuje posamezne narodnosti in da jih ovira, da bi mogle dosegati svoj naravni cilj, je to zločin napram človeštvu, pa tudi napram državi.

Najbistvenejši znak kakega naroda je njegov jezik. Kajti to je najbolj bistvena lastnina njegova, v jeziku je na najizrazitejši način udeležena duhovna skupnost naroda. Zato je naravnost brutalna krutost, če hoče država vzeti številčno slabšem narodu njegov jezik s pomočjo sile in šikan. Isto velja za njegovo gospodarstvo in sploh za vsa sredstva, ki so predpogoj za eksistenco naroda.

Vso brutalnost in krutost pa bi dokumentirala država, če bi hotela posegati celo v najgloblje intimnost naroda s tem, da bi onemogočala občevarje s svojim stvarnikom na način, ki je njemu

najbolj prikladen. Najbolj prikladno sredstvo pa je gotovo njegov jezik. Skrivnosti vere občuti le takrat, če se mu dele po posredovalcih, ki so njegovi sinovi. Beseda božja odjekne le takrat, če mu jo oznanjajo v lastnem jeziku. Če dela tako država, je to poseg v božjo odločitev in božjo ureditev. Tudi tisti služabniki Cerkev greše, ki se v nac. šovinizmu dajejo na razpolago za take paganske cilje.

Vse to se dogaja nad našimi brati v Italiji. Kljub temu, da je tako postopanje proti interesom cele družbe, se ta družba ni zganila, da bi nudila pomoč. Zato so vsi vojni ljudstva, naši škofje in izpregovorili tako jasno, da ne bo nobeno izbegavanje mogoče. Svet se vprašuje, če so škofje opravičeni za taka dejanja. Če kdo, so gotovo škofje. Njihova služba jih naravnost obvezuje kot služabnike Gospodove. Kadar so v nevarnosti bitne dobrine človeštva, takrat ne smejo najvišji učenci oklevati, ker je njihova služba, njihovo poslanstvo od Boga. Zgodovina dokazuje, da se je rodilo gorje za vso družbo, če so bili učenci prešibki, da niso izvršili svoje dolžnosti, ko so se godile in izvajale krivice nad človeštvom. V obrambo narodnih pravic, v obrambo Kristusa samega, ki naj bi vladal med slovenskim ljudstvom in katerega vpliv hočejo uničiti, so vsi škofje in pozvali vernike v boj. Ne s puškami, imajo silovitejša orožja.

Ko je šel nad izraelsko ljudstvo kralj Antioh z ogromno vojsko, da bi ga uničil, je ukazal Juda Makabejec, sin Matatije, da moli in kliče k Gospodu. Vso zado je izročil Njemu in zmagal. Tudi v sedanjem težkem položaju so se zatekli naši škofje k temu orožju in pozvali vernike, da iskreno molijo za svoje brate, da bi jih Gospod rešil in potrdil. Tudi mi se bomo pridružili ostalim vernikom in storili na dan sv. Jožefa svojo dolžnost.

Mi vsi skupaj smo v resnici ponosni na naše neustrašene vladike. Dokazujejo, da je prava ljubezen do lastnega naroda mogoča le na podlagi večnih resnic. Dokazujejo, da je pošten katoličan tudi zvest sin svojega naroda. S tem dejanjem so se vredno pridružili številu odličnih cerkvenih knezov-bojnikov za pravice naroda.

Brezposelnost

Ko bi sodili po znakih, ki se javljajo po vsej zemlji, bi menili, da hiti družba neizogibno nasproti socialni katastrofi. Znamenja so ta: Na eni strani je nasprotje, ki je prešlo skoraj že v sovraštvo med dvema tipičnima taboroma, to je med meščansko — kapitalističnim in med proletarsko — komunosocialističnim, vedno večje; na drugi strani se kaže posledice velike krivice sedanjih razmer v vedno žarkejši luči.

S tem, da si je gotov del družbe prilastil vsa sredstva, tudi zakonito pridritev, do premoženja, je moral odriniti druge od dela premoženja, ki jim gre po naravnem pravu. S pomočjo moderne gospodarske etike so bili celo uropani od z lastnim delom ustvarjenega sadu, tako da delo ne donaja več toliko, da bi mogel delovni človek živeti življenje, ki mu kot človeku gre. Ni čudno, da ima torej ravno v deželah, kjer vlada največja brezposelnost, največje bogataše. O razmerah v Ameriki smo nedavno poročali. Pa je v njej že nad 10 milijonov brezposelnih. Za njo ima Nemčija največ brezposelnih. Pet milijonov. Na drugi strani je pa nekaj stotin bogatašev, ki imajo večino narodnega premoženja v rokah. Kamorkoli se ozremo ista slika. Toliko milijonov delavcev mora biti brez dela. Ako prištejemo k njim še njihove družine, narastejo ti milijoni v velikanške številke. In vse te milijonske mno-

žice morajo živeti nesigurno življenje, njihovi pogledi so obrnjeni v neprodirno temo bodočnosti, njihove zdrave mišice so potisnjene od produktivnega usejstva, oni sami in njihove družine se naj ne bi preživljale od produktivnega dela, ampak od miloščine in gladi.

Najbolj žalostno je, da ne tvori človeštvo več gospodarske enote. Vse je razbito, nesigurno. Državniki sklicujejo konference v vseh oblikah in smereh, pa vendar ne morejo zadeti vedno večjih gospodarskih trzanj. Mi vsi želimo, da bi pojenjale večne gospodarske krize, da bi se ustalila družba in da bi zopet nastopila neka sigurnost. Ni je. Jasno, da ne more biti vsega tega, če raste premoženje milijonarjev in milijarderjev kljub ostrim krizam. Jasno, da se ne morejo uresničiti želje delovnega ljudstva, dokler bo mogoče veleborzancem povzročati borzne panike samo radi tega, da kupijo močnejši del vrednostne papirje in s tem tudi podjetja slabejših.

Dokler bo vladala taka gospodarska morala, dokler bo ta morala celo zaščiteni potom zakonov, morajo vladati obče nesigurnosti in z njo tudi brezposelnost.

Ravno radi tega pomeni kapitalizem nevarnost za red v družbi, in kdor je za red, mora biti proti kapitalizmu. — Te razmere ne bodo odpravili državni-

če bodo zidali še na starih temeljih. O-zdravitev je mogoča le tedaj, če pristane družba, da se izrazimo z besedami nadškofa v San Francisco, na novo industrijsko etiko, da bo prežeta človečanskega in krščanskega čuvstvanja, ne pa preračunjena na dobiček.

Če bi bilo tako, potem bi izginila beda v masah, ki je poleg brezposelnosti najznačilnejši pojav sedanjega modernega gospodarstva. Dejstvo je, da je v modernem gospodarstvu nakopičenega toliko premoženja, da bi moglo imeti delavstvo kljub sedanjemu kapitalistič-

nemu sistemu veliko višje plače, kakor jih ima danes. Toda družba mora najti in uveljaviti silo, ki bo zajela pohlep »brezsrčnih in lakomnih bogatašev«, ki so krivi sedanjega gospodarskega stanja.

To silo, splošno družabno silo smo dolžni uveljaviti v prvi vrsti mi katoličani, ker imamo vse sredstva na razpolago, da to izvršimo. Samo en pogoj je: Da smo dovolj močni, da prekinemo s svojo v veliki večini po kapitalističnem naziranju zastrupljeno miselnostjo in da pričnemo pogumno hoditi po poti boriteljev za krščansko kulturo vseh časov.

Lesni podjetniki proti socialnemu zavarovanju

Naša lesna industrija je v delni krizi. Sicer pišejo, da je splošna kriza. V resnici pa je le delna. Kriza je predvsem v tem, da ne morejo podjetniki lesa prodajati s tako visokimi dobički, kakor včasih. Ker je glavni smoter modernega gospodarstva dobiček, zato niso zadovoljni podjetniki s tako kupčijo, ki bi jim donosala le malenkosten dobiček. Ozirni na splošni blagor izginejo ob takih momentih. Zato ni čudno, da odpuščajo lesna podjetja svoje delavstvo v masah, zlasti na jugu države.

Da bi se to stanje kolikor toliko omililo, je sklicalo ministrstvo za šume in runde na 2. marca konferenco v Beograd ter povabilo na njo zastopnike delavcev iz zastopnike delodajalcev. Podjetniki so med drugim trdili, da obremenjujejo prispevki preko mere gospodarstvo, s čimer da poslabšujejo gospodarske razmere na splošno. Da bi se zmanjšali prispevki za socialno zavarovanje, so mnenja, da bi se moralo lesno delavstvo izločiti iz splošnega zavarovanja in da naj bi se za nje osnovala posebne, samostojne blagajne.

Trditve o velikih, da naravnost gospodarstvo uničujočih bremenih za socialno zavarovanje, niso stare. Pred leti je celo visok uradnik iz ministrstva javno pisal, da obremenjujejo prispevki za socialno zavarovanje lesno industrijo za 20 odst. Delavska javnost je temu gospodu in podjetnikom dokazala, da obremenjujejo socialne dajatve podjetnika komaj z 2.5 %. Če bi se uvedlo zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti, bi zrastle ta obremenitve za podjetnika na dobre 3%. Torej obremenitev ni toliko, da bi mogla uplívati odločilno na razvoj gospodarstva. Če danes to zopet ponavljajo, ali niso cele zadeve dobro premislili, ali pa, kar je najbolj verjetno, žele, da bi se sploh odtegnili vsaki obveznosti napram delavcu.

Zahteva, da bi se lesno delavstvo izločilo iz splošnega zavarovanja, je pa naravnost izzivalna. Če bi rekli podjetniki, da so različni nedostaki v organizaciji ustanov socialnega zavarovanja, bi prišli skupaj, ker stojimo na stališču, da mora

socialno zavarovanje nuditi zavarovancu vse, kar potrebuje v slučaju bolezni in nezgode. V tem slučaju bi bilo delavstvo enotno s podjetniki in takoj zahtevalo izboljšanje.

Nikdar in pod nobenim pogojem pa ne bo pristalo na izločitev iz splošnega zavarovanja. Taka izvedba bi pomenila za delavstvo bojno napoved in bi se borilo toliko časa, dokler ne bi zmagalo.

Zakaj je delavstvo proti samostojnim blagajnam?

Ustanovitev samostojnih blagajn bi pomenila ukinitve socialnega zavarovanja. S tako ustanovitvijo bi se namreč uprava še bolj podražila, dočim bi bile okrnjene dajatve v pogledu zdravniške in bolniške nege, ali bi se pa morali prispevki zvišati za več točk. Drugače bi bile take samostojne blagajne v večnih krizah. Kar se tiče uprave, ne bi imelo delavstvo v večini slučajih nobenega vpliva, ker bi znali podjetniki vedno uveljaviti svojo voljo. Kar je pa še največjega pomena, ne smemo prezreti možnosti, da bi se uporabljal denar takih blagajn za namene podjetij. Ta nevarnost bi obstojala zlasti v takih podjetjih, ki ne razpolagajo z zadostnimi finančnimi sredstvi.

Ti razlogi so dovolj tehtni za delavstvo, zlasti ker pozna miselnost podjetnikov, ki ni delavstvu prav nič naklonjena.

Te zahteve podjetnikov pa nalagajo delavstvu veliko dolžnost. Da je namreč zelo čuječe. Te zahteve so le kot nekaki bliski, ki označujejo naklepe delodajalcev. Odkar je stopilo socialno zavarovanje v veljavo, so zahteve delodajalcev po poslabšanju tega zavarovanja stalno na dnevnem redu. Delavstvo bo moralo iti složno v boj. Zavedati se pa mora, da bo ta boj zelo težaven. Nasprotnik ima v tem pogledu dve prednosti: Enoten in močan je. Njegova moč in uplív segata zelo daleč. Boj bo za delavstvo zmagovit le v tem slučaju, če bo tudi ono enotno. Kaj takega pa zmore le organizirano delavstvo. Zato bodi naše geslo — organizacija je naša rešitev.

Za Jugoslavijo stare stroje

V »Neues Wiener Tagblatt« od 8. t. m. je zanimiv inserat. Neki posredovalec javlja, da potrebuje za jugoslovansko tekstilno industrijo več dobro ohranjenih pletilnih strojev, da bi se vporabljal v lastni pletilnici. Stroji bi se odplačevali z zaslužkom.

Človek ne bi skoraj verjel, kaj vse si dovoljujejo razni špekulanti. Toda žalibog je to stalna praksa. Tako je pred leti postavila neka poljska tvrdka v novem podjetju na Hrvaškem same stare pletilne stroje, ki jih je vzela iz svojega podjetja na Poljskem. To pa radi tega, ker je staro podjetje opremila z novimi modernimi stroji. Stari stroji naj bi bili dobri za našo državo.

S temi starimi stroji, ki bi prav za prav spadali med staro šaro, si dela pri nas lepe dobičke. Samo obsebi razumljivo, največ na račun delavstva. Na dan zaslužijo delavke komaj 10 Din. Naša tekstilna industrija tvori poglavje zase, kl ga bo treba boljše obdelati.

TOVARIŠI, DELAVCI!

Članj strokovnih skupin usnarjev in drugih delavcev, lesnega in opekar-skega delavstva

na Vrhniki.

Skupni sestanek imamo

v nedeljo 22. marca ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu.

Radi važnosti vabimo vse tovariše, da gotovo pridejo in pripeljejo tudi svoje prijatelje-delavce.

Jugoslovanska strokovna zveza

Viničarski vestnik

Toraj družine številnih otrok!

Osnovna celica človeške družbe je družina. Ako razpade družina, mora propasti človeška družba, ker je propadel v njej božji in človeški red. V današnji materialistični dobi pa je ravno družini postavljena povsod največja ovira. Zato mora biti dolžnost vseh, ki uvidevajo pogubno pot, da se z vsemi silami postavijo v bran in da družino zadobi nazaj svojo prvenstveno vrednoto in spoštovanje. Najvišji poglavar sv. Cerkve papež Pij XI. je v obrambo družine že dvignil svoj glas. V tem smislu poslušamo letos tudi mi lavantinci v pastirskem listu svareč glas svojega nadpastirja. To je sicer znamenje bodoče boljše dobe, toda danes so siromašnejše družine povsod zastopane samo zaradi otrok. Tako je v mestu in tako je že na deželi. Kdor zna videti resnico, mora samo to potrditi. Poglejmo na primer kakšno so v tem oziru samo razmere do naših viničarskih družin in takoj imamo pred seboj celotno sliko.

Po naših časopisih pogosto čitamo oglase: »Sprejme se viničar s 4-6 delavskimi močmi brez otrok«, ali »V ugodno službo se iščeta viničarska zakonca, ki ne bosta imela otrok.« Le če ni otrok, potem je vse v redu. Naravnost sram je lahko tiste, ki se predzrejo s takimi oglasi sploh pred javnost. V naših podeželskih razmerah številni otroci gotovo niso nikomur bolj v grenkobo življenja, kakor ravno viničarju. Dokler ima majhno dečo, se ga povsod ertejajo in branijo ter kažejo nevoljo nad njim. Takemu je zelo težko dobiti boljšo službo, včasih celo delo. Tako dolgo, dokler mu ne zrastejo vsaj prvi otroci, je prisiljen vztrajati v najslabših službah, se potikati po najgrših bajtah in trpeti najhujše pomanjkanje. To se pravi: taka viničarska zakonca morata v svoji prvi in najkrepkejši dobi skupnega življenja in v času najnežnejšega razvoja svojih otrok trpeti najhujšo bedo in krizo življenja. So tu pa tam sicer izjeme, toda tako malenkostne, da ne more biti govora o njih. Posledice takih razmer so predvsem prezgodnja onemoglost, bolehnost, slaboten naraščaj in še marsikaj. Da je s tem zelo občutno prizadeta celota, tega se še danes nihče ne spomni. Zatorej v takih razmerah ni več nič novega, ako moramo slišati očitke in celo dostikrat od ljudi, od katerih bi bilo pričakovati vse drugače, češ, zakaj pa imate viničarji toliko otrok, manj bi jih imeli, pa bi lažje izhajali. Poskrbeli bi si več kruha namesto zopetnega otroka. Pri raznih prilikah sem tudi vprašal koga, zakaj je prejšnjega viničarja odpustil iz službe. Z bridko držečim obrazom mi je navadno navedel nekatere vzroke, pa bi se dali sicer vsi spregledati, ker sta tako on, kakor ona, še oba precej dobra in pridna delavca, samo teh nesrečnih otrok, da ne bi toliko bilo in tako samih majhnih.

Nekdaj pač ni bilo tako in ni še celo preveč dolgo, ko se je družina s številnimi otroci na deželi drugače upoštevala. Takrat so smeli majhni otroci tudi z materjo tja, kamor je šla ona na delo za celi dan. Gospodinja je dala tudi takim otrokom hrane in tako so se družine v takih prilikah le lažje preživljale. Kar so taki otroci pojedli, ni nikomur manjkalo, čeprav so tudi takrat bili težki časi za denar in davki tudi veliki. Bili so pa takrat drugačni ljudje in le dobri ljudje delajo dobre čase. Danes pa postaja že vse drugače, ljudje so bolj mrli in stare dobre navade izginjajo, ali pa

še se le bolj redko držijo. Iz gospodarstva naj le vsepovsod gleda racionalizacija v smislu suhih števil profiti ali izgube. Tako si ponekod že vse natančno preračunajo, koliko sme in delavec pojedti in koliko mora napraviti. Zato se iz tega vzroka tudi že dogaja, da očeta ali mater številne dece ne bi radi jemali niti na delo, ker bi se le znal kateri od otrok še »prištuliti« za mamo in bi morala pojedel kakšen koček kruha, če bi mu ga kdo dal. Danes se upošteva le tisti, ki je trenotno delazmožen in iz katerega se da kaj iztisniti. Starčki, predvsem pa otroci, so le nepotrebna nadlega. Tako načelo in pojmovanje otrok v delavskih družinah, kar je posebno opaziti pri mlajših gospodarjih in gospodinjah, je po svojem bistvu nekrščansko in nečloveško. Vse kar pa je kdo storil proti človeku oziroma proti človeštvu, to je padlo vselej nazaj na njega. Tako brez najhujših posledic ne more izostati tudi preziranje in ogrožanje delavskih družin z majhno dečo. Zato je nujno potrebno, da se na take nedostatke opozori, da se za take družine zavzamemo in se še bomo zavzeli.

—r.—n.

Podporni sklad. V januarju in februarju 1931 je bilo izplačanih skupaj 101 podpora, in sicer od teh: 82 bolniških, 13 porodniških, 3 neizplačane in 6 posmrtninskih. Ako pregledamo redna mesečna poročila v letu 1930 o izdanih podporah, dobimo ugotovitev, da so se letos bolniške podpore po svojem številu znatno zvišale, kar je pripisovati dejstvu, da so letos med našim članstvom močno razsajale razne težje bolezni, predvsem pljučnica. Pregled umrlih in rojenih pa je stalno na svojem mestu kot običajno; to je, za vsakega umrlega viničarja prideta dva druga na svet in tako nas še ne bo kmalu konec, ker »v žilah nam polje naroda raste«.

Svetinje. Tovarišu Č. je njegov gospodar sedaj naenkrat in brez vzroka odpovedal službo, mu z dnem 1. marca tudi odvzel molzno kravo in od zaslužka odtegnil 16 težakov. Zadeva je potom organizacije že predložena v presojo viničarski komisiji. Ako bi sedanjega viničarskega reda ne bilo in ne strokovne organizacije — gorje bi nam bilo.

Razno. Porast naše »Strokovne zveze viničarjev« se obeta na vseh krajih. Sprejeli smo prošnje s podpisani viničarjev tudi iz takih krajev, kjer dosedaj organizacije še ni bilo in žele, da se ustanovi. — Letošnja zima nam je zelo neljuba, ker smo še sploh v brezposelnosti. V marcu so navadno bili vsi vinogradi že obrezani in deloma okopani. Letos pa radi snega ne gre nobeno delo v tem času naprej. Težko čakamo, kdaj napočijo topli dnevi, predvsem pa dnevi zaslužka. Priznajmo pa, da je dobro tudi tako. Slabo stori čestokrat tudi dobro. So se že grozili, kako bodo letos viničarjem in vinogradniškim delavcem plače znižali, sedaj pa jih bo marsikateri moral še celo povišati, pa še delavcev ne bo, ker bo nastopilo delo na vseh koncih in vsak bi rad imel dela v vinogradu pravočasno izvršena, ako hoče kaj tritati v jeseni. Kakor zdaj počivamo in dolgečas pasemo, tako se bo kmalu to obrnilo tako, da ne bomo vedeli, katero delo bi prijeli, da bi šlo hitreje — zaslužek pa da bo ostal neokrnjen.

Širi „Delavsko Pravico“!

Pr. menda ni prostora. Poleg tega bom, kakor sem bil že napovedal, baš v naslednjih predavanjih podal sistematično razlago modernega gospodarskega življenja, in sicer najprej z zgolj zasebnega, potem pa posebe tudi z narodnogospodarskega in družabnega vidika. Tam bo torej prilika soditi o tem, ali so dejstva, na katera se naslanjam, točna in ali so moji zaključki iz njih logični. Za enkrat naj pripomnim samo eno, kakor sem tudi že pri predavanjih storil. To je, da je popolnoma napačno reševati posamezna taka vprašanja, kot je n. pr. vprav ono o delavskih mezdah, sama zase, kot nekaj samostojnega. To je možno edinole v okviru celotnega sistema modernega gospodarskega življenja. Kdor nima tega jasno pred očmi, kdor se noče potruditi, da bi ta sistem zares do konca premislil in razumel, s tistim bi se lahko do sodnjega dne prekal pa se ne bova nikdar razumela.

Zaradi tega bo moj odgovor za enkrat kolikor mogoče kratek.

Najprej eno: Zgledi, ki jih Atom navaja kot nekaj dokaz proti moji trditvi o določanju mezd, so vsi brez izjeme napačni. Oni dokazujejo samo to, da Atom bistva menjalnega gospodarstva vobče še ni doumel, da si ni o njem niti približno ne na jasnem. Suženjstvo in vojna, prostitucija in alkoholizem so sicer pojavi, ki jih v raznih oblikah več ali manj vedno srečujemo. Vendar ne bo nihče trdil, da spada to k bistvu dru-

Rudarji

Hudajama. Sedaj smo začeli praznovati tudi pri našem rudniku. Praznovali smo že v soboto 7. t. m. ter bomo tudi 14. torej enkrat v tednu. — Vsem tovarišem skupine naročamo: Kdor je nad 14 dni bolan, naj to sporoči zaupnikom oziroma odboru. Najboljše je, ako to stori ob nedeljah v Laškem ali pri Sv. Jedrti, ob plačilnih dneh pa v Hudijami. Na teh krajih naj se tudi plačuje članarina. Kdor pa bi želel, da se mu naredi kakšna prošnja, naj se priglasi tudi tam. Kdor bi ne mogel ob navedenih dneh oddati članarine ali je to pozabil, naj jo odda svojem zaupniku skupno z legitimacijo, ali pa naj na listek napiše svoje ime ter ta listek priloži denarju. Ako se namreč odda samo denar, se lahko zgodi, da tisti, ki je denar sprejel, pozabi odkod ga je dobil ter nastane pomota. Vsi tovariši naj se ravnajo po gori navedenih navodilih.

Kovinarji.

Jesenice. Dne 1. marca je bil v resnici prvi delavski, zato naš dan. Priredilo ga je delavstvo ob priliki občnega zbora kovinarjev. Bila je zelo posrečena misel, da naj bo občni zbor v taki obliki, ki bo zajela delavstvo za celi dan, obenem pa vtisnila tudi svoj pečat zlasti na duše delavcev-članov.

Naš dan se je pričel s sv. mašo za pokojne tovariše, po maši pa je bil občni zbor ob mnogostevilni udeležbi. Pred prehodom na dnevni red je pozdravil tov. predsednik predsednika tov. skupine iz Javornika in centralnega tajnika kovinarjev tov. Joškota Rozmana. Nakar so pričeli posamezni funkcijonarji s svojimi poročili. Iz poročil je odsevalo zlasti dveje: 1. Odbor se je trudil in stremel za tem, da čim bolj poglobi svoje delo. 2. S to svojo požrtvovalnostjo je ustvarjal enotnost duha. To je pa imelo za posledico porast članstva, ki se je v zadnjem letu dvignilo v zadovoljivem številu.

Po poročilih so bile volitve novega odbora. Bila je samo ena lista in sicer uradna lista. Bila je soglasno sprejeta.

Po volitvi je podal predsednik načrt za bodoče delo, ki ga je članstvo predebitalo v podrobnostih, odobrilo in obljubilo, da bo delovalo brez oklevanja za njegovo udeležitev.

Popoldne je bila delavska akademija, ki je prav dobro izpadla. Bila je v resnici delavska. Zvečer pa je bil v mali dvorani družabni večer, ki so se ga udeležili tovariši s svojimi družinami. Bil je res pravi družinski večer, prisen in iskren. Člani so izrazili željo, da bi bili večkrat taki domači večeri.

Jesenice. Rezultat pogajanj delavstva pri KID je še vedno zavil v megleno nejasnost. Dosedaj se vršijo samo razprave glede ureditve novih akordnih tarifov za posamezne obrate do definitivnega zaključka. Kljub tenove akordne postavke, o čemer smo že pisali v predzadnji številki našega lista. Upati je, da pride v prihodnjih dneh za nekatere obrate do definitivnega zaključka. Pljub temu, da je iz dosedanjih neobveznih pogajanj razviden rezultat teh dogovorov, je težko o tem kaj pisati, preden niso ti dogovori definitivno zaključeni in podpisani. Jasno je, da hočejo vsa bremena, ki žulijo našo težko industrijo, zvaliti na ramena delavstva v obliki znižavanja plač. — V resnici je to čudno, da nismo konkurenčno zmožni kljub zaščitni carini in nizkemu zaslužku delavstva napram inozemstvu. Zanimivo sliko nam nudi statistična tabela v poročilu DZ za leto 1928-29, v kateri predločuje gosp. blagostanje posameznih držav. Iz te statistike razvidimo, da je naša država na predzadnjem mestu, to se pravi, da je pri nas splošno blagostanje na zelo nizki stopnji. In potem naj še kdo

trdi, da naš delavec preveč stane in radi tega naša industrija ne more uspešno konkurirati z inozemci.

Lesni delavci

Prevalje. Na žagi in v tovarni lepenke v Prevaljah, ki je last grofja turnškega, je delavstvo, katerega je zaposlenega v tej papirnici do 50, letos prvič izvolilo svoje zakonite obratne zaupnike. Volivni odbor je v skupnem sporazumu izvedel volitve po skrajšanem postopku. Vložena je bila samo ena kandidatna lista t. j. J. S. Z. S tem, da so sedaj upostavljeni v tovarni pravomočni obratni zaupniki, za delavstvo pomeni to napredek v smislu obrambe delavskih interesov. Sicer ni bilo dosedaj nikakih posebnih napetosti med delavstvom in vodstvom podjetja, vendar pa je dobro, da se delavstvo zavaruje tudi za prihodnost. Dobro organizirano delavstvo je največje jamstvo za red v obratih. Zato bi bilo želeli, da se delavstvo tega zaveda. Tudi obratni zaupniki potrebujejo zaslombe, katero jim more dati le organizirano delavstvo.

Tekstilno delavstvo

Kočevje. Strokovna skupina delavstva v Kočevju poroča vsemu članstvu, da se vrši redni letni občni zbor v nedeljo, dne 15. marca 1931 ob pol 11 dopoldne v gostilni g. Jožeta Beljana. Občni zbor je za vse delavstvo v Kočevju zelo važnega pomena. Člani so dolžni, da se tega občnega zbora v polnem številu udeležijo. Vabimo pa tudi ostalo delavstvo, ki želi pristopiti v našo organizacijo, da se občnega zbora udeležijo. Razmere, v katerih se delavstvo pri nas v Kočevju nahaja, nam dovolj jasno kažejo, kje naj delavstvo išče zavetja.

Trzin. Pri volitvah obratnih zaupnikov v bombažni predilnici Glanzmann & Gassner v Trzinu, ki so se vršile dne 27. februarja, je bilo oddanih 939 glasov. Od teh je bilo 13 glasov neveljavnih. Vloženi sta bili dve kandidatni listi in sicer lista Jugoslovanske strokovne zveze ter lista podružnice Splošne delavske zveze. Lista Jugoslovanske strokovne zveze je dobila 470 glasov, lista splošne delavske zveze pa 456 glasov. Ker se je volilo 16 zaupnikov, je znašal količnik 58 glasov. Lista JSZ je dobila 8 zaupnikov in 6 glasov ostanka. Lista Splošne delavske zveze pa je dobila 7 zaupnikov in 50 glasov ostanka. Z ostankom je tej listi pripadel še en zaupnik. Ker je bilo s tem izvoljenih obojestransko enako število zaupnikov, je za določitev predsednika zaupnikov moral odločiti žreb, čeravno smo bili krščanski socialisti upravičeni do predsednika. Podjetje je želelo, da bi ostal predsednik dosedanjega predsednika Stegnar Rok, delavstvo pa je hotelo za predsednika tistega, ki ga naj določi žreb. Za predsednika je bil izzbran Sova Stanko iz liste Splošne delavske zveze, za njegovega namestnika pa Bohinje Franc iz liste Jugoslovanske strokovne zveze. Za tajnika je bil določen Strupi Peter z liste Jugoslovanske strokovne zveze.

S tem je padla ena najtrša trdnjava marksistov v Trzinu, čeprav imajo marksisti v tej tovarni precejšnjo zaslonbo od gotovih uplinskih oseb. Marksisti so prav dobro vedeli, zakaj so na svoji listi kandidirali znano osebnost. Vse prizadevanje in vsa neko-rektna agitacija in celo indirektna grožnje posameznikov jih niso rešile. Krščanski socialisti smo jim za vse to zelo hvaležni. Brez dvoma pa je, da bo delavstvo odselej naprej zahtevalo več pozitivnega dela od obratnih zaupnikov kot ga je bilo dosedaj, saj se je nad 90% volivnih upravičencev zavedalo važnosti obratnih zaupnikov.

Tovariši! V vsakem javnem lokalu, ki ga obiskujete, zahtevaj svoj list »Delavsko pravico«!

Moj odgovor

Upal sem, da bo odgovor, ki sem ga bil napisal v predzadnji »Del. Pravico«, zadostoval. Saj sem menda dovolj jasno povedal, da sem vprašanje o gospodarskih osnovah moderne družabne reforme v svojih predavanjih komaj načel in da bo pravilna in utemeljena sodba možna šele potem, ko bom svoje misli do konca razvil.

Kljub temu je g. Atom v zadnji »Del. Pr.« poprijel mojo trditev, da je »to, da se mezde resnično določajo po tržnih razmerah in ne po kakršnihkoli socialnih vidikih, dejstvo, ki ga v modernem gospodarskem življenju ni mogoče zanikati in tudi ne izpremeniti,« ter pravi, da ni resnično tako. Po njegovem je to »prav tako trditev, kakor če bi na primer kdo okrog leta 100. po Kr. rojstvu dejal, da je suženjstvo pač dejstvo, ki se ne da izpremeniti... To je prav tako trditev, kakor če bi kdo danes trdil, da so vojne in vedno nova oboroževanja držav pač dejstvo, ki se ne da izpremeniti... Isto bi lahko rekli o prostituciji, alkoholizmu itd.«

Kaj naj odgovorim na to? Če bi hotel tvarino tako obdelati, da se mi ne bi znova kdo obesil na ta ali oni stavek, ki je sicer popolnoma pravilen, le da ga moreš v vseh njegovih posledicah zares razumeti šele v okviru celotnega sistema, na katerem je zasnovan, bi moral napisati celo razpravo. Zato pa v »Del.

žabnega oziroma vobče k bistvu človeškega življenja. To pa, da je menjalno gospodarstvo naravnano na dobiček in in da se samo po sebi ne ravna po kakršnihkoli drugih vidikih, to leži v njegovem bistvu.

Naj bi Atom vendar enkrat poskusil razložiti le eno najpreprostejšo gospodarsko menjavo, ali recimo kar kupčijo, pri kateri ne bi hoteli obe stranki, vsaka zase nekaj pridobiti! Naj si poskuša pojasniti, iz kakšnega gospodarskega razloga bi potem mogel vobče še kdo kaj drugemu prodati ali od njega kaj kupiti, kako naj bi potem še kdo takega delavca najel? (Če kdo kaj takega stori radi usluge, ali da bi bližnjemu pomagal, nima to z gospodarstvom in njegovimi osnovami nič opraviti.)

Ako nam Atom pokaže kako drugo gospodarsko osnovo menjavanja in menjalnega gospodarstva vobče, mu v naprej izjavljam, da bom vso svojo gospodarsko teorijo, ki sem jo dosedaj učil in na kateri sem zasnoval svoje misli o reformi današnje družbe, slovesno preklinal in zavrnil. Dokler pa te nove osnove nimamo, toliko časa bi se seveda zaman trudili doseči, da se moderno gospodarstvo življenje ne bi v načelu ravnalo po dobičku, marveč po drugih, na primer po socialnih ozirih.

Dosedaj poznamo samo dva načina, kako se da kaj takega uresničiti. Eden je tisti, ki so ga prevzeli in do neke

mere uresničili boljševiki. Drugi pa je, da se vrnemo nazaj v primitivni srednjeveški način gospodarjenja, kjer je vsakdo, ali vsaj vsaka družina v glavnem proizvajala sama vse, kar so njeni člani potrebovali in je produkcija za trg igrala le prav neznatno vlogo. Seveda bi se v tem slučaju morali odreči nešteti potrebščinam, brez katerih se nam danes zdi, da ne bi mogli niti približno človeško živeti. Pa še bi morali, kakor sem že enkrat v »Času« povedal in kakor sem tudi v svojih predavanjih pokazal, izbrisati iz Evrope vsaj polovico prebivalcev.

Druge možnosti, da bi se izognili temu, da je vsegospodarstvo naravnano na pridobivanje in da se vsled tega v načelu ravna po tržnih razmerah, kolikor je meni znano, do danes še nihče ni našel.

Pa je tudi prav gotovo ne bo. Kajti to je prav tako nemogoče, kakor se ura ne da tako prenametati, da bi namesto časa kazala vreme!

Nekaj drugega je seveda, ako hoče sedanje družabne posledice tega gospodarskega sistema enostavno sprejeti, ali pa jih skuša omiliti ali celo preprečiti. Moje mnenje in moje težnje v tem pogledu so menda dovolj znane in ne razumem, zakaj da bi ravno jaz moral vedno znova zagotavljati, da se mi zdi današnji družabni red krivičen in da je potreben temeljite reforme. Vendar sem v svojem zadnjem odgovoru vnovič

Papirničarji

Vevče. V nedeljo dne 8. februarja se je vršil občni zbor naše skupine. Iz poročil odbornikov je bilo razvidno, da je organizacija v preteklem letu vršila svojo dolžnost v vseh primerih, ki so jo kakorkoli poklicali, da pokaže svojo delavnost. Ugotoviti pa moramo resnici na ljubo, da se podjetje zaenkrat kar dobro drži leta 1928 sklenjene kolektivne pogodbe. V ravnateljstvu smo dosedaj dobili še kar dosti razumevanja, le posamezni obratovodje mislijo, da so bogovi. Pa nobeno drevo še ni zrastle do neba in tudi taki tiči bodo morali spoznati, da je delavec tudi človek in da delavske strokovne organizacije pomenijo silno moč. Na občnem zboru je bil soglasno izvoljen stari odbor in izbrani organizacijski zaupniki.

V imenu JSZ sta se občnega zbora udeležila tov. Jež in Langus, ki je govoril o temeljih krščanskega socializma. Današnja družba sloni na profitarstvu in izkoriščanju, kar je bistveno vteleseno v kapitalizmu. Zato kriza povsod; silna revščina in brezposelnost po vseh državah, le dobički velekapitala niso v krizi. Ti ostanejo vedno enaki, ali pa se celo dvigajo. Družbo pa moramo postavi-

viti na bazo dela in omejene privatne lastnine in vso produkcijo mora nadzorovati družba, da bo proizvodnja urejena po potrebi in ne po dobičku, kakor je danes. Delavske strokovne organizacije utirajo pot novemu gospodarskemu sistemu. Zato pa strokovne organizacije niso koristne le delavcu — pač predvsem temu — ampak celotni družbi. Tem večje obsodbe pa je vredna nezavednost nekaterih delavcev, ki se za svojo organizacijo ne zmenijo, ali pa vidijo v njej le predmet osebnega izkoriščanja. Ti so troji delavskega razreda. Pride čas, ko bomo tudi s takimi obračunali.

Maribor. Občni zbor skupine delavcev in nameščencev se bo vršil v nedeljo, 15. marca ob 9 dopoldne na Koroški cesti št. 1 s sledečim dnevnim redom: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbora in nadzorstva; 3. volitev novega odbora in slučajnosti. — Članstvo prosimo, da se občnega zbora udeleži v polnem številu. — Odbor.

Dne 22. marca 1931 se bo vršil občni zbor ekspoziture J. S. Z. v Mariboru na Koroški cesti št. 1 ob 9 dopoldne z dnevnim redom: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora; 2. poročilo odbora in nadzorstva; 3. volitev novega odbora; 4. predlogi in slučajnosti. — Vse skupine prosimo, da pošljejo svoje zastopnike. — Odbor.

Doma in po svetu

Okrožnica jugoslovanskih škofov proti preganjanju Slovencev in Hrvatov v Italiji je vzbudila pozornost po vseh državah. Povsod ugotavljajo upravičenost nastopa škofov proti fašističnemu režimu, ki zatira narodne manjšine in hoče z njimi enostavno pomesti. Fašistična vlada je naprosila Vatikan, naj pozove jugoslovanske škofove na odgovor, a je naletela na gluha ušesa.

Hud potres je močno prizadel južno Makedonijo. Več vasi je docela porušeni in smrtnih žrtev je okoli 30. Sunki se v presledkih pravi. V potresne kraje so odpotovali: Kralj, predsednik vlade in minister za soc. politiko. Vlada je izjavila, da bo ponesrečencem pomagala izključno z državnim denarjem in se bodo vse druge podpore odklonile.

V Avstriji so se politične razmere po volitvah precej spremenile. Nastopil je čas mirnega političnega razčiščevanja in smotnega dela parlamenta. Vsem strankam je za to, da parlament enkrat vztrajno dela. Spomladi bi se imele vršiti volitve predsednika republike, a so se stranke že sporazumele, da se preloži volitev na jesen in se tako omogoči parlamentu nepretrgano delo. — Heimwehr je v popolnem razsulu. Organizacija prehaja z gotovostjo v ideologijo in smer, ki jo imajo rajhovski nacionalni socialisti. Tako se je zlasti razčistilo ozračje med krščansko socialno stranko in Heimwehrovci v smeri popolne ločitve. Znani krščansko socialni politik dr. Gürtler je izdal brošuro, v kateri ostro kritizira dosedanje politiko stranke. Zlasti se ozira na socialna vprašanja in prihaja

do zaključka, da je praktično socialno krščanstvo edino uspešno sredstvo v boju z marksizmom. Prav tako je znani stari delavski voditelj in poslanec Kunschak na shodu v dunajskem predmestju pozival nazaj k Vogelsangu in k praktičnemu delu v smislu njegovih idej. V tem se vidi uveljavljanje levega krila krščanske socialne stranke in onega dela katoliških laikov in duhovščine, ki stoji za Orelovo ideologijo. V ostalem so krščanski socialci zlasti poprijeli v mladinskih organizacijah. Kajti mladino so v zadnjih letih notranjih političnih prrtij čisto pozabili in je šla v masah k marksistom in v — Heimwehr. — Tako znana protimarksistična fronta prelata Seipla je čisto razpadla, ker sploh ni imela življenjskih pogojev. Celotno politično in sploh javno življenje kaže neko novo bolj zdravo orientacijo. — Minister in krščansko socialni poslanec Thaler je podal ostavko na svoje mesto kot kmetijski minister, ker se bo izselil v Argentino in tam osnoval vzorno kolonijo.

V političnem življenju Anglije se gode zadnje mesece stvari kakršnih ta dežela ni vajena. Poročali smo že o dejanskem razkolu liberalne stranke. Prav v istem času je pozornost domače angleške politike bila osredotočena na nastop bivšega ministra delavske vlade, poslanca sira Oswalda Mosleya. Ta mož je namreč izstopil iz delavske stranke in osnoval svojo stranko. Njegov novi program je mešanica nacionalizma in socializma. Izjavil je, da je iz stranke izstopil, ker vlada nič ne dela, ker je premalo aktivna predvsem glede ureditve razmer

doma v Angliji sami. Ta sir Mosley ima prav zanimivo zgodovino. L. 1918 je bil pravkar iz vojne se vrnivši 22 letni sir Mosley kot kandidat konservat. stranke izvoljen za poslanca. To je bilo tem bolj razumljivo, ker je sir Mosley eden najbogatejših ljudi na Angleškem, zraven pa še izvrsten govornik, ki si pridobi poslušalce ob prvem nastopu. Bilo je l. 1923, ko so akcije delavske stranke kazale čvrsto tendenco navzgor. Meščanstvo, zlasti mlajši ljudje so v masah drli v Labour Party. Med spreobrnjenici je bil tudi — sir Mosley. No in tako je bil l. 1926 izvoljen za poslanca kot delavski kandidat in postal v drugi delavski vladi minister. Do l. 1930 se je položaj precej izpremenil. Kriza vsega, doma, v zunanji politiki (Indija!), revolte v vseh strankah, strjenosti strank ni več, vlada živi od kompromisa do kompromisa. Za Labour Party kaže slabo in sir Mosley izstopi iz nje, potem ko je vse poskusil, da bi vrnil Macdonalda in stopil na njegovo mesto. Nemški Hitler je ideal sira Mosleya. Za te svoje namene se je družil tudi z levico v stranki. Vendar, kakšno nasprotje sta si Maxton, vodja leve in sir Mosley! Prvi idealen in nesebičen pokretaš, drugemu pa ideje in pokreti le služijo, da ga dvignejo. Tak je šef četrte angleške stranke, ki bo postavila pri prihodnjih volitvah v boj že kar 400 kandidatov, kakor napoveduje sir Mosley. Politični obraz Anglije dobiva tako bolj in bolj oblike, ki vladajo na kontinentu. Sistem dveh strank je razrušen. V glavnem pa sta v izoblikovanju dva tabora: na eni strani lordi, aristokracija in visoko meščanstvo, na drugi strani pa delavstvo in ubožno meščanstvo — proletarijat.

Velika Nemčija se ustvarja že vse od podpisa mirovnih pogodb sem. Z drugimi besedami: Avstrija naj se prikloni Nemčiji. Obe državi sta na najboljšem potu k popolni združitvi. Obe stremita za tem, da sta zlasti kar tiče zakonodaje in uprave kolikor mogoče slični. V zadnjem času pa si zlasti prizadevata ustvariti tesnejšo gospodarsko skupnost. V tem pravcu so se vršili tudi razgovori državnikov obeh držav, ko je nemški zunanji minister bil na obisku na Dunaju. Državniki so zlasti poudarjali, da sta to sicer dve državi, a en narod. Še do nedavna je francoska skupina evropskih držav presojala vprašanje »Anschlusa« odklonilno. V zadnjem času pa se zdi, da se je mišljenje preokrenilo in tudi naša država nima posebnih razlogov ugovarjati. Vendar se izvedbi te zamisli zoperstavlja v Nemčiji kot v Avstriji še precej in pomembnih činiteljev — predvsem so največji nasprotniki nemški kot avstrijski monarhisti, ki še vedno sanjajo o nemškem in avstrijskem cesarstvu. A gotovo je, da bo šel razvoj preko njih in da bo v Evropi Velika Nemčija slej ko prej najvažnejša in najmočnejša država.

Italija bo dobila 170 milijardno posojilo. Podpisali ga bodo povečini Američani in Francozi. Mussolini je moral kloniti pred združeno silo kapitala sprčo mizernega položaja italijanskih državnih financ in italijanskega gospodarstva sploh. Če Italija ne bi dobila posojila, bi moral Mussolini napovedati konkurz. Podpisati je moral zato sporazum s Francijo o vojnem brodogradu. Posojilo se bo gotovo poznalo v trgovini z Italijo, kar bo koristilo tudi naši lesni industriji, ki je zadnje čase dobavljala Italiji les le na upanje in še tega je bilo malo.

V Rusiji je bilo teden dni sedem zastopnikov nemške industrije, ki so si ogledali glavne industrijske centre. Ob vrnitvi so izjavili, da bo nemška industrija še dobila velika naročila iz Rusije in se bo zato trgovska pogodba, ki letos poteče, podaljšala.

Turčija in Rusija sta sklenili sporazum glede črnomorske mornarice. Obe državi si priznavata sedanje stanje. Če misli katera država graditi v Črnem morju nove bojne enote, mora šest mesecev prej drugo obvestiti.

Indija je na potu k pomirjenju. Ghandi in podkralj sta se sporazumela in sklicana bo druga konferenca o ureditvi Indije v okviru angleškega imperija. Na tej bodo zastopani tudi indijski nacionalisti z Ghandijem na čelu. Sporazum odobravajo vsi razen skrajne nacionalne leveice.

Boi proti letiki

Priobčuje

Osrednja protituberkulozna liga v Ljubljani.

Z industrializacijo Slovenije rastejo tudi obolenja prebivalcev na jetiki. Mladenci in dekleta, ki so popreje delali v čistem zraku na poljih, travnikih in njivah, so sedaj priklenjeni k strojem v tovarnah, preživljajo po 8 do 10 ur na dan v slabem, zatoholem in prašnem zraku. Prehranjevanje teh ljudi je nezadostno vsled nizke mezde. Mnogi se vozijo ali hodijo po dve uri daleč zgodaj zjutraj na delo; s seboj imajo kosček kruha, mogoče tudi malo mleka za kosilo in se vračajo trudni, zmučeni zopet isto pot domov. In to se godi dan za dnem, leto za letom. Ni čuda, da sčasoma opeša njih organizem.

Sledeče številke naj pokažejo plače raznih strok delavstva na uro:

Kovinska industrija: Profesionisti 4 do 7.50 Din; pomožni del. 3.50—5 Din.

Kemična industrija: 3—5 Din (brezplačni dopusti, odpusti, redukcije, brezposelnost).

Lesna industrija: Kvalificirani delavec 3—6 Din; nekvalificirani delavec 2 do 4.50 (isto kot zgoraj!).

Papirna industrija: Pomožni delavci Din 3.50—6; kvalificirani delavci 4—6.50 dinarjev.

Tekstilna industrija: Delavke Din 2 do 3; moški 3—4 Din (tuberkuloza se zelo razvija!).

jasno povedal in deloma še podčrtal, da »mnogoterih težav in krivic, ki so za delavstvo danes s tem načinom določanja mezd nujno združene, nisem nikdar in nikjer zanikal in tudi ne zmanjševal. Nasprotno, vedno sem iskal in tudi kazal pota, po katerih bi se dale vse te težave resnično zmagati, tako da bi delavci stvarno dobili, kar jim po vsej pravici gre«.

Kljub temu govori Atom, kakor da jaz omenjeno gospodarsko načelo (očividno z njegovimi socialnimi posledicami) sprejemam ter ga predstavljam kot nekaj, kar se ne da izpremeniti. Dobesedno pravi takole: »Prav pa ni, če se hoče (namreč jaz) s tem žalostnim (podčrtal jaz) pojavom (da je sodobno gospodarstvo zgrajeno na temelju čim večjega dobička) tako rekoč izmiriti in ga prav tako postaviti kot neizpremenljivo dejstvo.« Sam na sebi ta stavek res ne pomeni še nič hudega. Toda v zvezi, v kateri stoji, ga ni mogoče drugače razumeti, kot tako, kakor da se jaz s socialnimi posledicami, današnjega gospodarskega sistema strinjam, ali vsaj, da da jih enostavno sprejemam kot zlo, ki ga ni mogoče odpraviti. Kajti če Atom ni imel namena grajati pri meni to, potem je vobče nerazumljivo, zakaj se je v tej stvari oglasil.

Edino, kar bi bilo še možno, je, da bi hotel reči, da se obstoječi gospodarski red na svoji sedanji osnovi ne da tako preobraziti, da ne bi imel omenjenih

slabih socialnih posledic. Toda o tem Atom v članku ne govori. Pač pa je na gornje besede navezal vprašanje: »Kdo bi mogel dandanes trditi, da država in države nimajo možnosti, da potom socialne zakonodaje uredi produkcijo...? Kdo bi mogel trditi, da države... ne bi mogle ščititi načela: Kdor ne dela, naj tudi ne je?« — Vprašam, kje in kdaj sem jaz kaj takega ali sličnega trdil, ali kakorkoli kako tako ali slično misel izrazil? Atom je menda bral moje spise, pa tudi drugače najbrž vsaj nekoliko pozna moje mišljenje v teh zadevah. Kako torej pride do tega, da nasproti meni, ki sem od nekdaj posvečal vse svoje moči v prav rešitvi tega problema, stavlja taka vprašanja? Ali ne čuti, da mi dela s tem očito in ne majhno krivico?

Kljub vsemu pa še vedno rad verjamem, da Atom resnično ni tako mislil. Površnost, s katero je posebno proti koncu svojega članka nametaval še nekaj drugih trditev (n. pr. ono, kar govori o konkurenci), mi daje misliti, da je tudi mene pač kar tako, brez posebnega premisleka predložil čitateljem D. P. kot nekakega opravičevalca socialnih krivic, ki so združene z modernim kapitalističnim gospodarskim sistemom, ali vsaj kot človeka, ki misli, da se vse to v resnici ne da niti izboljšati, kaj še naplošno preprečiti. Toda tudi tako lahko miselnost ali površnost, kakor že to imenujemo, bo težko opravičil. Saj je vendar

že samo to, da sem priredil javna predavanja o osnovah moderne družabne reforme, menda jasen dokaz, da verujem v njeno možnost. Ali Atom drugače misli?

Končno še pripombo o časopisnih poročilih o mojih predavanjih. Uredništvo D. P. in Atom se spotikata, da teh poročil nisem demantiral. Priznati moram, da ne uvidim razloga, zakaj bi moral to storiti. Saj ve vsakdo, kaj so časopisna poročila in čemu služijo. Vrh tega je ravno »Sl. Narod«, ki se Atom nanj pozivlja, če se prav spominjam, v enem zadnjih, najboljširnejših poročil o mojih predavanjih izrečno omenil, da prinaša samo izvleček iz predavanja, ker je njegova vsebina preobila, da bi mogel izčrpano o nji poročati. Pa še nekaj. Prav tam, kjer je govor o določanju mezd, poroča zopet »Sl. Narod« (štev. 18.) dobesedno in deloma podčrtano takole: »Medze delavcev in nameščencev se ravnajo splošno po cenah blaga odnosno se določajo po istih načelih in praviilih, ki veljajo za ceno blaga, kar je neizogiben pojav moderne menjalnega gospodarstva in s čimer bi moral računati vsak družbo-reformni pokret. — Ni nam pa treba nad modernim meznim problemom enostavno obupati. Moderna družba je očitno poklicana, da s svojimi sredstvi izravnava in oblažuje neizogibne neenakomernosti in trdote, ki iz takega določanja plač nujno izhajajo. S kakšnimi

sredstvi in kako to storiti, je vprašanje ki tvori, ali bi vsaj moralo tvoriti središče problema, za katerega tu gre.« G. Atom, kaj naj bi moral na tem demantirati? Ali ni to skoro dobesedno isto kar ste Vi napisali? Kaj vendar še hočete od mene? — Mislim, da bo po tem lahko vsakdo prav ocenil Vašo kritiko.

Dr. A. Gosar.

Opomba uredn. Ta članek bi imel iziti že v zadnji številki, je pa moral zaradi pomanjkanja prostora izostati. Seveda se tudi na ta članek povrnemo v prihodnji številki.

Verski govori v mariborski stolnici. V dnevih od 18. do 25. t. m. bo imel priznani in priljubljeni pridigar ljubljanske stolne cerkve v mariborski stolnici vrsto verskih govorov. Govori so namenjeni moškim mariborskim meščanom. Prvi govor bo na predvečer praznika sv. Jožefa, zaključni pa na predvečer praznika Marijinega oznanjenja. Začetek govorov vsak dan ob 8 zvečer, malo pred govorom liturgije. Vabimo vse može, da pridejo. V času, ko išče človek obnove in Boga, nam dobri verski govori dajo jasen odgovor in pokažejo pot k obnovi. Gotovo bo tokratni govornik, ki življenje pozna, odprl poslušalcem pogled k temu, kar je lepega in trajnega in kar vodi k Resnici in Dobroti.

Industrija usnja: Din 3.— do Din 6.—
Gradbena industrija: Din 3.— do 7.—
Oulabilna industrija: Šivilje Din 2.— do 3.—; krojači Din 4.— do 6.— (To pa samo, kjer so kolektivne pogodbe, drugače je pa še slabše.)

Rudarji: Kopači in vozači Din 5.50 do Din 6.—; jamski delavci Din 5.— do Din 5.50; mladoletni Din 2.50 do Din 3.25; ženske Din 2.50 do Din 3.— (Delajo tedensko po 3 dni, 4 pa počivajo!)

Kamenje in zemljarina: Din 2.50 do Din 4.— (Urnine so tukaj vzete po dnevnih plači, ki je vzeta za 8 urno delo, do čim v resnici 8 urnika ni in dobi delavec na dan Din 20.—, pa tudi manj, največ pa Din 35.—)

Opazujemo, da je mezda pri tekstilni in oblačilni industriji najnižja.

Višini mezd odgovarja tudi obolenje posameznih stanov na tuberkulozi. Ta statistika je vzeta iz protituberkuloznega dispanzerja OUZD v Ljubljani za l. 1930. Od vseh na tuberkulozi obolelih delavcev je bilo 50% tovarniških delavcev, 8.03% uradnikov, 6.57% krojačev, 6.38% odstotka mizarjev, 6.02% zidarjev, 5.66% odstotka ključavničarjev, 5.11% služkinj, 4.93% čevljarjev, 2.01% črkostavcev in prodajalcev, 1.82% knjigovozov, 0.55% fotografov, 0.55% kamnosekov, 0.36% pekov.

To, kar se je pri nas dosedaj napravilo v boju zoper tuberkulozo in kar se dela, je le majhna kaplja v morje.

(Nadaljevanje.)

To in ono

Nikar za delom v južne kraje!

Kovinarske delavske organizacije v Kruševcu, Smederevu, Brodu na Savi in v Subotici opozarjajo delavstvo vseh strokov, ki bi hotelo biti zaposleno v delavnicah za popravilo in gradnjo železniških voz, da so te delavnice popolnoma ustavile delo. Zaradi tega je veliko število tankajšnjega delavstva brezposelnega in živi s svojimi družinami v veliki bedi. Z ozirom na ta položaj ne bi mogli dobiti tuji delavci dela tudi v ostalih obratih.

Razpis. Centralno tajništvo delavskih zbornic potrebuje sledečih uradnikov: 1. Strokovnega statističarja, ki mora znati vsaj en tuj jezik, poleg tega mora biti verziran v socialni statistiki. 2. Šefa dokumentacije. Znati mora najmanj dva

tuja jezika, obenem pa mora biti sposoben za samostojno delo v socialno-političnih vprašanjih. 3. Enega steno-daktilografa. 4. Enega strokovnega daktilografa. — Prosilci morajo vložiti svoje prošnje s potrebnimi prilogi do 25. marca na naslov: Centralno tajništvo delavskih zbornic, Nemanjina 8, Belgrad.

Tržič. 6. t. m. je obolel g. dr. Pance, okrožni zdravnik. Zdravi se v Ljubljani. Zelo ga pogrešamo, zlasti ker je sedaj sam g. dr. Haulina in je tako preobložen z delom, da morajo ljudje čakati več ur. Obiskov na domu pa že več ne dela. Nujno bi rabili še enega zdravnika ali pa vsaj namestnika za ta čas, da g. dr. Pance ozdravi.

Okrožni urad in gospodarska riza

Točno po napovedi OUZD-a v Ljubljani, zavzema sedanja gospodarska kriza vedno večji obseg. Padec članstva od februarja 1930 znaša že — 4.005 delavcev (mesto prirastka + 6.000 delavcev kakor prejšnja leta). Za časa gospodarske krize od sredine leta 1923 do konca leta 1925 je padalo članstvo OUZD-a samo za ca 1.500 delavcev letno. Sedanja gospodarska kriza je torej neprimerno hujša. Kriza še vedno narašča.

Radi manjšega statusa članov je tudi status bolnikov absolutno nekoliko manjši in sicer za — 31 oseb. Odstotek bolnikov je pa za + 0.10% višji od lanskega leta, ker s padanjem članstva odstotek bolnikov vedno narašča.

Povprečna dnevna zavarovana mezda je narasla za Din + 0.23 in sicer radi pravilnejšega prijavljanja delavcev. Ta prirastek se je zaradi krize skrčil nekako za tri četrtine svoje prejšnje vrednosti. Na zboljšanje delavskih plač se na podlagi tega prirastka seveda nikakor ne sme zaključiti. Celokupna dnevna zavarovana mezda se je radi padca članov tudi zmanjšala za Din — 82.428.80. Dohodki OUZD-a (bolniški prispevki) so se tako znižali dnevno za ca 5.000 Din.

Nova uredba o odpiranju in zapiranju trgovin

Sedanja uredba o odpiranju in zapiranju trgovin je izšla lani v maju. Ker vsebuje polno določb, ki ne konvenirajo ne delodajalcem in še manj delojemalcem,

je prišlo na bansko upravo vse polno predlogov za njeno spremembo. Za dan 27. jan. 1931 je sklicala banska uprava anketo in povabila nanjo zastopnike delodajalcev in nameščencev ter delavcev. Delojemalski zastopniki so na anketi zahtevali zboljšanje uredbe, posebno kar se tiče delovnega časa. Neoficijski delodajalski zastopniki se sicer tem uslužbenim zahtevam niso preveč protivili, zastopniki njihovih organizacij so jih pa gladko odbili in vztrajali na dosednji uredbi. Ker ni moglo priti do sporazuma, je zaključil banski zastopnik sejo z izjavo, da bosta obe strani pozvani, da predložita pismene predloge.

Na vabilo banske uprave je pozvala Delavska zbornica včlanjene organizacije, da stavijo svoje predloge. Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev je stavila predlog, da se določbe o delovnem času urede enotno in ne partikularistično in da se delovni čas skrajša. Upeljejo naj se vsi prazniki, ki jih je dosedanja uredba napravila le za delne, kot celodnevni; nedeljsko delo naj se v slučajih, kjer je po življenju neizogibno in po uredbi dovoljeno, honorira 100 odstotno; stotno; da zvišajo naj se kazni za kršitev uredbe, globe pa stekajo v fond za preganjanje zaupnike nameščenstva.

Stališče in nastop delodajalcev nam kažeta, koliko jim je do upoštevanja

delojemalcev, do pametnega dogovora in upoštevanja druge strani, ampak imajo pred očmi le lastne interese.

Za smeh

Uradno. Neki župan je izdal po požaru sledeči razglas: »Živina v hlevih ne sme biti krmljena s cigarami in govečimi svečami, ampak s svetilkami.«

Redka odkritosrčnost. Debelega možakarja, ki pa je bil patentiran lenuh, vpraša zdravnik med preiskavo: »Kaj pa prav za prav delate, da ste tako debeli?« »Prav nič,« odgovori debeluhar.

Zanimiv govor. Požarna bramba je obhajala veliko slavnost. Slavnostni govornik je bil mestni župan. Svoj navdušeni govor je končal s sledečimi besedami: »Naj živi dična požarna bramba našega mesta. Naj bi ščila vsem starim devicam, ki so vedno pripravljene, pa nikoli zaželenne.«

V Zadružni knjigarni v Trbovljah

dobite leposlovne, znanstvene, poslovne in šolske knjige, vse pisarniške in šolske potrebščine, devotionalije, slike, kipe, tiskovine, vabila, papirnate dekoracije i. t. d. po najugodnejših cenah.

Na željo preskrbi tudi vse knjige iz inozemstva.

Usnjarska in čevljarska zadruža „RULO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje vsakovrstne ovčje in kozje kože, kakor tudi barvano usnje za površnike

Posrežba točna.

Cene solidne.

Pierre l' Ermité:

64

Kako sem ubila svojega otroka

V Challansu je bil tak hrup in vrvenje kot bi se vršilo vojaško pregledovanje. Mladenci so se držali pod pazduho in z godbo in zastavo na čelu v gručah hrumeli po ulicah. Če so srečali kakšno dekle, so jo začeli objemati in vsevprek poljubljati, peli so na vse grlo in kolovratili od gostilne do gostilne. Orožniki so jih skrbno opazovali.

»Takah razgrajacev pa še nisem videl!« zagrdrnja ujec kažoč na mladeniče.

»Čez nekaj mesecev se bodo že pomirili!« sočutno pripomni neki častnik.

Vlak je zažvižgal in jih ponesel proti Nantesu.

Yholdyjeva gospa je sedla k svojemu sinu, ga prijala za roke in ga začela pregovarjati. Dejala je, kako silno neprijetno ji je bilo učevo govorjenje in njegovi sirovi dokazi, s katerimi prav nič ne soglašala. Vendar bi rada dopovedala Dominiku, da je njegovo stanje popolnoma različno od drugih njegovih sovrstnikov.

»Poglej, ti si oženjen! Drugi niso. To je velika razlika! Zato tudi čisto lahko prideš v rezervu! Da, da, v rezervu!«

»Saj razumem, da mlad človek, ki ima obe roki čisto prosti, lahko dela kar hoče in drvi v prve vrste na bojišče. To je njegova dolžnost, četudi se težko loči od svojih dragih. Pri tebi pa ni tako! Zategadelj tudi ne zahtevam, da bi šel sam prosit, naj te pošljejo v zaledje, kakor je storilo nemalo najboljših mladeničev. Poglej, mali Nodus je prišel k topničarjem in je sedaj prav daleč od bojišča; veliki Zelier se je zrinil v tajništvo vojnih letal v Pariz. Bojišča niti od daleč ni videl, v Nantes pa prihaja v takšni uniformi, da se kar blešči!«

»Toda, ne misli, da jaz isto zahtevam od tebe. Ne! Edino to želim in tega te prosim, nikar ne sili čez zid, s katerim te hočejo srečne okoliščine zavarovati pred bojiščem. Nikar ne sili v gotovo smrt, ko se ji lahko izogneš!«

»In končno mislim, da imam kot tvoja mati pravico, da te posvarim in opozorim na to, da včasih ena dolžnost drugo lahko nekoliko popravi in pre-

drugači! Saj smo vendar ljudje, ali ne? In menim, da nihče ne more nič očitati materi, če takšne razloge razodene in poudari pred svojim ljubljanim otrokom!«

»Gotovo, da ne! Zato bodo pa meni lahko očitali, ker sem vas poslušal!« žalostno odvrne Dominik. Srce se mu je hotelo razklati od bolečine, ko je videl, kako se vse grmadi okoli njega in ga skuša odvrniti od dolžnosti, ki ga kliče na bojišče. Druge obrambe ni imel proti svoji materi, razen besed, ki mu jih je narekovalo srce; in s temi se je branil, rekoč:

»Kaj pa dolžnost? Domovina kliče vse, bogate in revne, omožene in samske, učene in nevedne. Pred domovino so vsi enaki, vsak mora dati svoj veliki davek v krvi, in samo ona ima pravico, odločati, kdo bo moral najbližje gledati smrti v obraz!«

»Ali, preljubi otrok, saj ničesar drugega ne zahtevam od tebe! ... Daj, naj domovina sama določi, kam pojdeš! ... Nikar je ne sili k odločitvi, saj praviš, da je to edino njena pravica! ... Če te pošlje na tako mesto, kjer je manj nevarnosti, vedi, da to ni nikakršna sramota — še marsikdo je mojih misli — in da so vojaki enako potrebni na vseh mestih, ako hočemo, da se bo vojska dobro držala.«

»Mama, ko bi vi vedeli, kako me mučite!«

Prišli so v Nantes.

Nad mestom je ležala noč ... Velikanski kolodvor je nudil pošasten pogled. Na peronu se je trlo vojakov; nekateri so stali, drugi sedeli, tretji ležali, zlekneni kar po asfaltnem pločniku; za zglavje so imeli prtljago.

Zdaj pa zdaj je predrla to nočno temoto velika svetiljka na orjaški lokomotivi, ki je počasi, skoraj slovesno, zavozila na pokriti kolodvor.

Iz vagonov se je prikazalo najprej nekaj navadnih ljudi, zatem pa vojaki, sami vojaki, vojaki brez konca in kraja ...

Prisopihal je prvi vlak ariškega Rdečega križa. Razložili so nosilnice, na katerih so ležali mladeniči, ki so jih pred enim ali dvema dnevi pobraли na bojišče. Nekateri so ležali ko mrtvi, druge je stresala mrzlota, drugim zopet so se rdečile krvave obveze; prenekateri je bil brez roke ali brez noge, kar se je dalo razbrati s posebnih listkov, ki so bili pričvrščeni na nosilnicah.

Mlade bolničarke so jih že pričakovale in na vsako nosilnico spustile kakšen dar: ta je dobil

škatico čokolade, oni sveženj cigaret ali šopek lepih cvetlic ...

Človeku je kar zakrvavelo srce, ko se je ozrl na toliko število pohabljenih mož, ki so se vrnili naravnost z bojišča ...

Lolita je samo gledal in gledala ...

Nenadoma se zdrzne in kakor ranjena ptičica zašepeče Dominiku:

»Saj boš naredil, kakor ti je mama svetovala? Oh, kajne, da boš? Ali mi obljubiš?«

»Preljuba moja Lolita! ... Lepo te prosim, ne bodi še ti takšna! ...«

»Toda! ...«

»Da, da, saj sem vedel ... Tudi ti imaš pravico, da poveš svoje ... Razodeni, kar ti leži na srcu!«

»Morebiti mnogo več kakor si misliš, Dominik!«

»Kaj hočeš reči?«

Lolito zalije rdečica.

»Kaj hočeš reči?« v drugo vpraša Dominik.

Stala sta sredi hrumečega kolodvora, po katerem se je prelivala neizmerna množica ljudi in kjer je odmevalo peklenko brnenje. Okoli njiju se je vrtinčil prah, nad njima pa je temna noč razpenjala svoja krila ... Tukaj je Lolita zaupala Dominiku, da se jima bo rodilo drobno bitje; in v imenu otroka, ki ga pričakuje, ga je prosila, naj se spomni materinih besed, ki mu je malo prej rekla, da včasih ena dolžnost drugo lahko popravi ...

In če se brez tvoje volje ali celo proti tvoji volji vzdigne pred teboj zid, ki te bo varoval pred krogli, nadaljuje Lolita, »bodi prepričan, da ga je postavilo morebiti samo božje usmiljenje, ki je neizmerno večje kakor človeško ... Zato nikar ne podiraj tega zidu! ...«

Po teh besedah sta se poslovila. Službujoči orožniki so klicali najmlajše vojake in jih jadrno ločili od svojcev.

»Dominik, vedi, da te jaz ne bom pozabil!« mu je v slovo zatrjeval ujec.

»Tudi name se zanesi! Nekaj še vedno premorem!« mu je skozi solze zašepetala mati.

Lolita je molčala.

Z zaprtimi očmi je objela svojega moža in se ni mogla odtrgati od njega ... Vedela je, da je popolnoma njen, zakaj zadnji razlog je v njem docela strl vsak odpor, in se na tihem veselila, da bo njena ljubezen zmagala nad ljubeznijo do domovine, kakor je nekoč že premagala ljubezen do Kristusa.